

TARIMSAL YENİLİKLER

Tarımsal yenilikler deyimi "tarımsal üretim sürecinde kullanılan yeni veya geliştirilmiş girdileri ve yöntemleri kapsar". Yeni bir tohumluk çeşidi, yeni bir gübre çeşidi ve toprak işlemede yeni bir yöntem örnek olarak verilebilir. Bunlar üretimi ya da verimi artırıcı teknik ve uygulamalardır.

Ele alınan teknik ya da uygulama yayımcı için yeni olmayabilir. Önemli olan, onun üretici açısından yeni olmasıdır. Örneğin, yağmurlama sulama kuşkusuz bir yayım elemanı için yeni bir tarım tekniği değildir. Ancak geri kalmış ve kurak bölge köylerinde bu hiç bilinmeyen bir tekniktir ve o bölgede yaşayan üreticiler için bir yeniliktir.

Her tarımsal tekniğin bir zamanlar yeni olduğu, daha sonra ise yerini bir başka tekniğe bıraktığı söylenebilir. Konuyu incelerken yenilik deyimi yerine zaman zaman, tarımsal yenilik, teknolojik yenilik, tarımsal uygulama ya da önerilen tarımsal uygulama deyimleri kullanılacaktır. Bu deyimlerin tümü yenilik anlamında kullanılmakta olup eş anlamlıdır.

Yenilik: Bir kişi tarafından bir nesne, pratik ya da bir fikrin yeni olarak farkedilmesi diğer bir deyimle yeni olduğunun algılanmasıdır. İnsan davranışını ilgilendiği oranda fikir olsun ya da olmasın yeni bir şeyin nesnel olarak bir zaman sürecinde ilk kez kullanılması ya da keşfedilmesi gerekir. Bir fikrin bir kişi için farkedilmiş ya da subjektif olarak yeni oluşu, o kişinin ona tepkisini gösterir. Eğer fikir kişiye yeni görünüyorsa, o bir yeniliktir.

Bir fikrin yeni olması basitçe yeni bilgi olmasını gerektirmez. Bir yeniliğin bir kişi tarafından bir zaman boyutunda yeni olduğu bilinmeli, yararlı olup olmadığının henüz farkında olmamalı, benimsenmemiş ya da red etmiş olmalıdır. Bir tarımsal pratiğin yenilik yönleri bilgi, tutum ya da kullanma kararı açısından ifade edilebilir. Her fikir bir zaman boyutunda bir yenilik idi. Yenilik listeleri zaman sürecinde değişir. Günümüzde bilgisayarlar, televizyon eğitim, doğum kontrol hapları, kürtaj, kimyasal ot ilaçları, LSD, kalp nakilleri, tüp bebek ve lazer ışınları yenilik olarak kabul edilebilir. Gelişmiş toplumlarda yaşayanlar için bu sayılan yeniliklerin çoğu ya benimsenmiş ya da yayılma süreci devam etmektedir.

Yenilik göreceli bir kavram olup, bir toplumda yenilik olarak algılanan bir fikir, başka toplumda çoktan benimsenmiş olabilir. Bu yenilik listeleri çoğaltılabilir. Maddesel ürünler, ideolojik inançlar, sosyal hareketler ve benzeri konularda çok çeşitli biçimlerde gösterilebilir.

Bir tarımsal yeniliğin iki belirleyicisi vardır; 1) düşünce boyutu ve 2) materyal boyutu. Tüm yeniliklerin fikirsellik yönlerinin bulunması doğaldır, fakat çoğunum fiziksel (nesnel) yönü bulunmamaktadır. Yeniliklerin sınıflandırılmasında ya da yenilik olup olmadığının belirlenmesinde tek ölçüt onun materyal boyutudur. Yalnızca düşünce boyutu olan yenilikler

nesnel olarak gözlenerek anlamlı bir biçimde benimsenmezler. Diğer bir deyişle bu tür yeniliklerin benimsenip benimsenmediğini gözlemek çok güçtür. Bu durumda benimseme aslında sembolik bir karar olmaktadır. Bunun aksine materyal boyutunda bulunan yenilikler, benimseme olarak adlandırılan bir eylemi de gerektirir, yani yalnızca benimseme kararının alınması yeterli olmamaktadır. Sembolik kararı gereksindiren yeniliklere örnek olarak ideolojiler, yeni olaylar ve söylentileri verebiliriz.

Yenilikleri Benimseme Süreci

Bireyin yeniliği ilk kez duymasından onu benimsemesine kadar geçen sürece yenilikleri benimseme süreci (adoption process) denir. Kişiler genellikle bir yeniliği duyar duymaz benimsemezler. Benimseme karar ancak zaman içinde oluşan bazı etki ve incelemelerin bir sonucudur (I2-S.4). Gerçekten yayılma araştırmacıları bir kişinin herhangi bir yeniliğe ilişkin benimseme kararının tür anlık bir davranış ya da eylem olmadığını saptamışlardır. Kişinin benimseme kararını bir anlık eylemden çok, bir dizi eylemi içeren ve belirli bir zaman periyodundan sonra oluşan bir süreçtir. Örneğin bir üretici yeni bir buğday çeşidinin ismini duyar duymaz onu tarlasında üretmeye başlamaz. İlk kez duyma ile, benimseme yani üreticinin tarlasında üretmeye başlaması arasında bir zaman geçmektedir. Bu süre araştırmacılar tarafından çeşitli zaman birimleri (ay, yıl gibi) ile ölçülebilmektedir.

Tarımda yeniliklerin yayılması ve benimsenmesi ile ilgilenen araştırmacılar, benimseme sürecini birbirini izleyen safhalar evreler ya da basamaklar halinde incelemektedirler. Aslında sosyoloji ve sosyal psikolojide süreçleri ya da eylemleri safhalara ayırarak incelemek yararlı ve köklü bir gelenektir.

Bugüne değin yapılan araştırmalarda bu safhaların sayıları ve isimleri üzerinde kesin bir görüş birliği olmamıştır. En yaygın olanı, benimseme sürecinin beş safha halinde incelenmesidir. Birbirini izleyen (a) haberdar olma, (b) ilgi duyma, (c)değerlendirme, (d] deneme ve (e) benimseme safhaları şöyle tanımlanabilir.

a) haberdar olma : Bireyin yeniliği ilk kez duyması safhasıdır. Bu ilk aşamada yeniliğin varlığından haberdar olunur ve bazı genel bilgiler (ön bilgiler) elde olunur. Ancak bu bilgiler eksiktir.

b) İlgi duyma : Bu safhada birey haberdar olduğu yeniliğe ilgi duyar. Yeniliğin yararları ve uygulanmasına ilişkin bilgi arar. O konuda bazı şeyler dinlemek, okumak ve öğrenmek istegindedir. Bu safha bilgi safhası olarak da adlandırılmaktadır.

c) Değerlendirme ; Bireyin, daha önce edindiği genel bilgileri kendi özel durumu için eleştirdiği safhadır. Bir başka anlatımla, bireyin sözkonusu yeniliğin kendi koşullarında uygulanabilirliğini ve kendisine neler kazandırabileceğini, elde ettiği bilgilerin ışığında zihinsel olarak değerlendirdiği safhadır.

d) Deneme : Kendi özel koşullar için yeniliğin değerlendirmesini olumlu olarak yapan birey, yeniliği tümüyle benimsemeden önce onu sınamak gereksinmesini duyar. Örneğin, üretici bu safhada eğer olanak varsa, yeniliği önce işletmenin küçük bir bölümünde uygular.

e) Benimseme : Bireyin yeniliği benimseme kararını verdiği safhadır. Yani üretici tarımsal yeniliği tümüyle ve sürekli olarak uygulamaya geçer. Bu karara ulaşmada deneme safhasında elde edilen sonucun büyük etkisi vardır.

Eğer deneme safhasında üreticinin elde ettiği sonuç olumsuz ise, bundan sonra ya yeniliği reddetmeye karar verecektir ya da yeniliğe ilişkin bazı ek bilgiler arayacaktır.

Hiç kuşkusuz bu safhalar bütün bireylerin, tüm yenilikler için teker teker aşmaları gereken safhalar değildir. Bunlar araştırmacılara, benimseme olayını açıklama ve incelemede yardımcı olan. bunun yanında üreticilere bu konuda sorular sorulduğunda kolayca anlayabildikleri ve yanıtlayabildikleri kavramlardır.

Benimseme Sürecine Yöneltilen Eleştiriler

Daha önce değinildiği gibi, benimseme sürecinin safhaları üzerinde kesin bir görüş birliği yoktur. Everett M.Rogers daha önce açıklanan, yaygın olarak kullanılan ve beş safha halinde incelenen benimseme sürecini eleştirerek yeni bir model önermiştir (5-s. 104.106). Anılan yazara göre öncelikle bu sürecin ismi yanlıştır. Çünkü varlığından haberdar olunan her yeniliğin belirli süre sonunda mutlaka benimsenmesi gerekmez. Bu nedenle bu sürece daha genel, reddetme ve benimseme kararlarının her ikisini de içeren bir terime gerek duyulmaktadır. Birçok yenilikler üreticilerce hiç bir zaman benimsenmemektedir. İkinci olarak değerlendirmenin ayrı bir safha biçiminde ele alınması eleştirilmektedir. Çünkü sürecin başlangıcından bitişine değin sürekli bir değerlendirme sözkonusudur. Ayrıca yazara göre tarımsal yeniliklerde deneme safhası özellikle az gelişmiş ülkelerde uygulanmamaktadır. Üreticiler komşularının elde ettikleri sonuçları kendileri için yeterli deneme saymaktadırlar. Son olarak benimseme kararı aldıktan sonra da, verilen kararı yeniden onaylamak ve kuvvetlendirmek için yeniliğe ilişkin bilgi aramanın devam ettiğine değinilmektedir. Yazar bu nedenle sürece yenilik-karar süreci denmesini ve bilgi, ikna. Karar verme, uygulama ve onaylama safhaları şeklinde incelenmesini önermektedir.

Teknolojik Yenilikleri Tanıtma Ve Benimsetme Çalışmalarında Çiftçilere Ulaştırılması Gerekli Bilgiler

Teknik ve İşlevsel Bilgi

Tarım kesiminde modern tarımsal teknolojileri tanıtma ve benimsetme çalışmalarında, yeni teknolojilere ilişkin çiftçilere sunulacak bilginin "teknik ve işlevsel olması" yani bilginin niteliği de önemlidir. Teknik bilgi, bir yeniliğin optimal kullanımı için gerekli olan bilgilerden oluşur. Benimseyen kişi yenilikten ne oranda yarar sağlayacağını, doğru bir biçimde nasıl kullanılacağını ve benzeri konuları bilmek durumundadır.

Yeniliklerin görece olarak daha karmaşık olduğu durumda fikirlerin daha az karmaşık olduğu duruma göre uygun benimseme için daha fazla teknik bilgiye gereksinim vardır ve yeniliğin önce denenmesi, sonra benimsenmesi için yeterli bir düzeyde teknik bilgi sağlanmadığı zaman yeniliği reddetme ya da benimsemeden vazgeçme ile sonuçlanmaktadır.

Bilginin daha geneli yeniliğin işlevsel olmasıdır. Başka bir anlatımla üreticiye önerilen yeniliğe ilişkin sunulacak bilgi, üreticinin yaşam pratiğinde hemen yararlanacağı bilgi olmalıdır. İşlevsel bilgilere sahip olmayan bir yeniliğin kullanılması ve benimsenmesi genellikle çok güç olmaktadır.

Yayımcı elemanlarının çabalarını üreticileri yenilikten haberdar etmeye yoğunlaştırdıkları görülmektedir. Yayımcılar kendilerinden beklenen önemli işlevi, ancak "teknik bilgi" yoğunlaştırdıkları oranda yerine getirebilir. Çünkü benimseme sürecinde üreticilere gerekli olan bilgi çeşidi özellikle deneme ve karar verme evrelerinde teknik bilgidir. Yayımcıların çoğu yeniliğe ilişkin temel bilgilerin öğretilmesini kendi sorumluluk alanlarının dışında kaldığını ve bunun özgün eğitim için daha uygun bir görev olduğunu algılamışlardır. Herkesin kabul edeceği gibi temel kavramları öğretmek yayımcılar için çok zordur. Fakat böylesine bir anlayış eksikliği uzun dönemde yayımcının görevini çok güçleştirir.

Üreticilerde Yeniliğe İlişkin Olumlu Tutum Oluşturulması

Bir yeniliğe ilişkin tutumların, 1) yeniliğe ilişkin özel tutum ve 2) değişime ilişkin genel tutum olmak üzere iki düzeyde bulunmaktadır. Teknolojik yenilikleri tanıtma ve benimsetme çalışmalarında bilim açımızdan yeniliğe ilişkin özel tutum daha önemlidir.

Bu tutum temel olarak birey açısından yeniliğin yararlılığı konusunda olumlu ya da olumsuz bir inançtan ibarettir. Bununla beraber böyle bir tutum bir yenilikten diğerine taşınmaktadır. Bir önceki yeniliğin benimsenmesine ilişkin olumlu bir deneyim, gündemdeki yenilik açısından kişide olumlu bir değerlendirmeyi geliştirici kolaylaştırıcıdır. Yani değişim yönünde genel olumlu bir

tutum oluşmasına neden olur. Bunun aksi halinde ise; bir önceki yeniliğin benimsenmesine ilişkin olumsuz bir deneyim, gelecekteki yeni fikirlere karşı direncin oluşmasına yol açar. Bu nedenle yayım elemanı yüksek derecede oransal üstünlüğe ya da yararlılığa sahip, var olan değer yargılarına uygun ve başarı şansı yüksek olan yeniliklerle işe başlamalıdır. Bu ise değişim doğrultusunda olumlu bir tutumun yaratılmasına yardımcı olacak ve gelecekte topluma sunulacak yenilikler için yolları açacaktır.

Öyle ise yayım elemanı için tek strateji, yöneldiği kitlelerde değişim yönünde genel olumlu bir tutumu geliştirmek olmaktadır. Böylesine değişime yönelik toplumlarda bireyler kendine yönelik, yeniliklere açılır ve yenilikleri aktif olarak soruşturur. Böyle bir ortamı oluşturabilmede yukarıda değinilen oransal üstünlüğü (yararlılığı) yüksek, toplumun değer ve inançlarına uygun ve başarı şansı yüksek olan yeniliklerle işe başlama çok önemlidir. Toplumun değişime yöneltebilmenin bir diğer aracı da modernleşme mesajlarıyla bombardıman etmektir. Bu mesajlar özel yeniliklerle ilgili de olmayabilir. Bu yaklaşımın bir örneği az gelişmiş ülkelerin üreticilerine yönelik modernleşme çalışmalarında görülmektedir. Bu ülkelerde gazete, sinema, radyo ve televizyon gibi kitle haberleşme araçları değişim öncesi fikirlerin mesajlarıyla doludur ve bunun sonucunda değişime karşı olumlu tutum yaratır ki, bu yeni fikirlerin (yeniliklerin benimsenmesinde kolaylaştırıcı etkide bulunur.